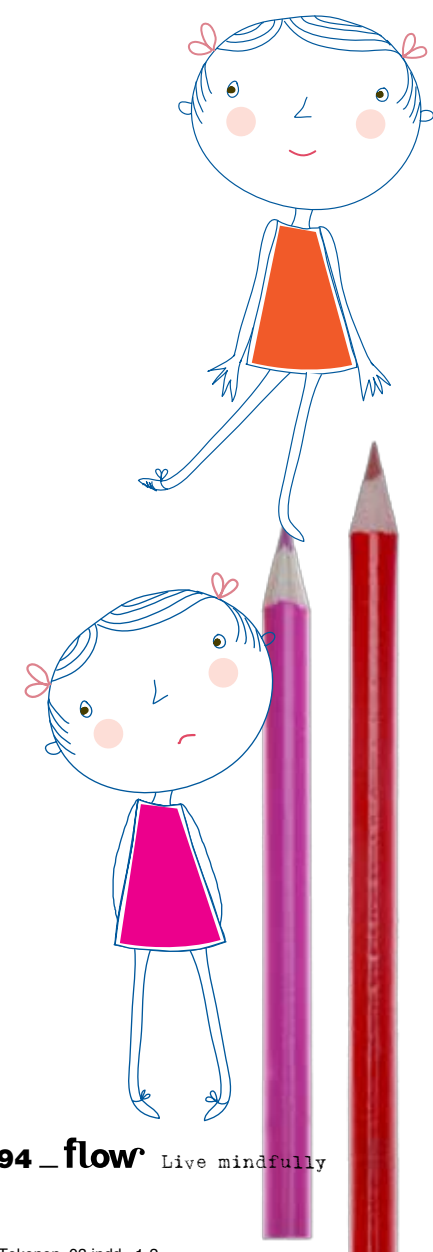

IK KAN NIET TEKENEN!

Je denk dat je niet kunt tekenen? Troost 1: je bent niet de enige.
En troost 2: het is niet waar. Het enige wat er nodig is, is een beetje oefening en een goed voorbeeld. Zo ondervond ook journalist Caroline Buijs.

Komt deze situatie je bekend voor? Je loopt rond in zo'n fijne, naar verse potloden ruikende winkel voor kunstenaarsbenodigdheden, je kijkt smachtend naar al die potjes verf die zo mooi op kleur gerangschikt staan en naar de stapels papier die vragen om ingekleurd te worden. Je doet jezelf een mooi doosje potloden en een schetsboekje cadeau, gaat er hoopvol mee naar huis, maar dan – een half jaar later – ligt dat doosje potloden nog steeds onaangeraakt in een hoek. Je bent nooit begonnen. Of misschien ben je wel begonnen, maar na twee halfslachtige pogingen weer gestopt, om daarbij zuchtend het welbekende zinnetje 'ik kan niet tekenen' uit te roepen. Troost: je bent niet de enige, want wat blijkt: dat zinnetje 'ik kan niet tekenen' ontstaat bij heel veel mensen als ze klein zijn. Tussen je negende en twaalfde jaar kom je namelijk in een fase dat je meer natuurgetrouw probeert te tekenen. Je gaat anders naar de werkelijkheid kijken en wat je tekent lijkt daar niet op, maar je vindt dat dat wel zou moeten. Terwijl je de jaren daarvoor waarschijnlijk juist zo'n plezier had in het onbevangen tekenen van de wereld om je heen, inclusief stok-poppetjes en lachende zonnetjes. En dan, als je puber wordt, ben je je nóg bewuster van je eigen beperkingen om de realiteit op 'juiste' wijze af te beelden. En zie: daar is het moment waarop veel mensen stoppen met tekenen. Vreemd eigenlijk, want tekenen is al zo oud: in de prehistorie maakten mensen al grotteke-

ningen en in elke cultuur wordt door kinderen getekend, of het nu met kleurpotloden op een vel papier is of met stokjes in het zand. Tekenend is zo'n natuurlijke manier van jezelf uiten, dat het ontzettend jammer is dat die natuurlijkheid bij de meesten vanzelf verdwijnt.

Oefenen, oefenen, oefenen

Hoog tijd om dat zinnetje 'ik kan het niet' overboord te gooien. Want tekenen kun je gewoon leren! Bovendien ben je geen puber meer, dus wie vertelt jou hoe de werkelijkheid eruit moet zien? Als je tekent is dat immers altijd een interpretatie van de werkelijkheid. Jouw werkelijkheid. Carla Sonheim is een Amerikaanse illustratrice die online tekenlessen geeft en onlangs een inspirerend boek schreef: *Drawing lab*. Met 52 oefeningen – genoeg voor een heel jaar – om te (leren) tekenen. Op de vraag of ze denkt dat iedereen kan tekenen, antwoordt ze met een volmondig 'ja'. "Tekenend is een vaardigheid die je kunt ontwikkelen. Vergelijk het maar met het leren van een taal. In het begin zal dat ook niet meteen lukken, en je weet dat je niet kunt verwachten dat je na een paar weken Spaanse les al vloeiend Spaans zult spreken. En zo is het ook met tekenen. Door te oefenen zal het steeds beter gaan."

Papier is geduldig

Oefenen dus. Heel veel oefenen zelfs. Maar hoe maak je dat oefenen nou een beetje

leuk? Wees allereerst mild voor jezelf en sta jezelf mislukkingen toe. Want die komen er. Soms lijkt het nergens naar, wanhoop je en roep je voor de honderdste keer het gevreesde zinnetje 'ik kan niet'. Maar papier is geduldig. En je kunt altijd opnieuw beginnen. Laat vooral los dat je meteen een Fiep Westendorp moet zijn. Je eigen strenge oordeel is misschien wel je grootste vijand, door dat uit te schakelen heb je al veel gewonnen. En echt: door vol te houden zie je dat je een beetje vooruitgaat. Carla Sonheim legt in haar boek en op haar blog vooral de nadruk op het plezier hebben in tekenen. Zo raadt ze aan alleen dingen te tekenen die je leuk vindt, met materialen te werken die jij fijn vindt en in stijlen te werken die jou aanspreken. Als ik haar vraag hoe je in vredesnaam lol kunt hebben in iets wat je nog niet kunt, verwoordt ze dat wel mooi: "Voor het eerst in tien jaar ben ik weer gaan fietsen. Ik ben er zo onhandig in, en toen mijn man me op ons eerste ritje meteen mee de berg op wilde nemen, lukte dat totaal niet en moest ik zelfs afstappen. Daar baalde ik zo van! Toen bedacht ik dat ik ook heel goed kon oefenen door het wat makkelijker voor mezelf te maken, namelijk

door gewoon rondjes om het meer te fietsen. Iets wat wel lukte en wat toch ook heel leuk was."

Je hoofd leeg tekenen

Zelfs al wil je het tekenen heel graag leren, dan blijft de vraag: waarom eigenlijk? Waarom zou je zo veel moeite gaan doen om het onder de knie te krijgen? Ceciel de Bie gaat in haar boek *Inkt* op bezoek bij illustratoren (o.a. bij Thé Tjong-Khing en Barbara Stok) om erachter te komen wat zij nou zo leuk vinden aan tekenen. "Dat je iets maakt wat er eerder nog niet was," geven de meesten als reden op. Dat klinkt heel simpel, maar het betekent veel. Want je maakt iets wat uniek is, het is namelijk een tekening van jou. Je schept een eigen wereld, een wereld die jij mooi vindt en waar je van alles in kwijt kunt. En zo zeg je eigenlijk: dit ben ik. Dat geeft je ongelooflijk veel voldoening. Ceciel denkt dat dat ook de toenemende populariteit van tekenen verklaart. "We leven zo overduidelijk in een beeldcultuur, alles wordt zo voor ons ingevuld. Er is bijna geen ruimte meer om je eigen verbeelding te gebruiken. Met tekenen doe je dat duidelijk wel, je creëert je eigen

'Door te tekenen zie je dingen die je daarvoor nooit zijn opgevallen'

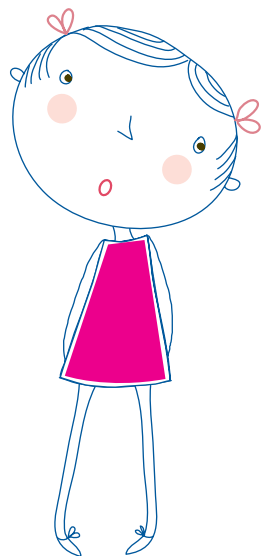

wereld en niemand vertelt jou hoe die eruit moet zien, dat mag je zelf weten." Zo'n eigen wereld zie je ook voorbij komen in *An illustrated life* van Danny Gregory, al eens genoemd in Flow, en zo'n prachtig voorbeeld van verbeeldingskracht. En echt niet alle illustratoren die erin staan hebben een kunstacademie gevolgd. Maar ook zijn er talloze blogs waar mensen elke dag een tekening op plaatsen, zoals onedrawingaday.com. Ander pluspunt: tekenen is een goede oefening in concentratie. Want wil je goed tekenen, dan heb je daar je aandacht bij nodig. Wat dat betreft is het papier genadeloos: je ziet meteen als een tekening niet met aandacht is gemaakt. Bijkomend voordeel van geconcentreerd werken: het maakt je hoofd leeg, want je focust heel sterk op één ding en je denkt nergens anders aan. Dat geeft je rust. Ook leuk: door te tekenen leer je veel beter kijken. Je kijkt scherper om je heen waardoor je ➡

MEER LEZEN (EN VOORAL DOEN)

- * WWW.CARLASONHEIM.COM De deelnemers aan de online tekencursussen van Carla Sonheim zetten hun resultaten op flickr: WWW.FLICKR.COM/groups/. Haar boek 'Drawing lab' is uitgegeven door uitgeverij Quarry Books.
- * CAROLINEELLERBECK.WORDPRESS.COM: ook met tekenlessen.
- * WWW.LILLAROGERS.COM/ARTISTS: voor heel veel inspiratie.
- * **INKT: WORD EEN TEKENTALENT!** van Ceciel de Bie is uitgegeven door uitgeverij Ploegsma.
- * **ED EMBERLEY'S DRAWING BOOK OF ANIMALS** in kleine stappen een dier tekenen. Als het je bevalt: er bestaat een hele serie van Ed Emberley.
- * **ONE SKETCH A DAY - A VISUAL JOURNAL**: fijn om mee op gang te komen.
- * **DRAWING WITH CHILDREN** van Mona Brookes (ook in vertaling verkrijgbaar): tekenmethode uit jaren 80 van de vorige eeuw, maar nog steeds leuk. Leren tekenen vanuit de vijf basisvormen: de punt, de cirkel, de rechte lijn, de gebogen lijn, en de hoeklijn. Dit boek was een inspiratiebron voor Carla Sonheim.

‘Met tekenen
creëer je je eigen
wereld, en hoe die
eruit moet zien,
mag je helemaal
zelf weten’

meer ziet, ook dingen die je daarvoor nooit zijn opgevallen. Zoals illustrator Alex de Wolf zegt: “Wanneer je een tekening van iets maakt, onthoud je alles veel beter dan als je een foto maakt.” Voor illustratrice Caroline Ellerbeck, die het Hoe-teken-ik-een-poppetje-boekje voor dit nummer maakte, is tekenen een avontuur. “Van tevoren weet ik nooit wat het gaat worden. Ik kan het wel sturen, maar wat het uiteindelijk wordt, weet ik niet. Dat is voor mij nog steeds een verrassing.”

Stap-voor-stap

Goed, nu weet je wat tekenen je kan opleveren. En je weet ook dat je veel moet oefenen wil het wat worden en dat het fijn is als je in dat oefenen plezier hebt. Maar toch: hoe begin je dan? Hoe wordt dat witte papier wat minder eng? Het advies van Caroline Ellerbeck: begin klein en knip dat wat je wilt tekenen in kleine stukjes op. “Laatst had ik een opdracht om de voorkant te tekenen van de Lakenhal in Leiden. Dan denk ik toch ook eerst: oei, hoe ga ik dat doen? Maar door zo’n tekening op te knippen in kleine stukjes en te beginnen met iets wat me makkelijk af gaat, ontstaat er uiteindelijk toch een te-

kening. Dat lukt me nooit als ik bezig ben met de tekening als geheel.” En zo is ook precies de methode van het poppetjes-boekje: stapje voor stapje leer je een poppetje tekenen. “Het leek me leuk om een poppetje te nemen als uitgangspunt, omdat je het kunt gebruiken in je dagelijks leven. Zo maak je een memo bijvoorbeeld net even wat persoonlijker. Een briefje met de tekst ‘Sorry, het is niet meer gelukt om de boodschappen te doen’ kun je illustreren met een sip kijkend poppetje. En je kunt eindeloos variëren met poppetjes. Probeer maar eens de stand van een beentje of een wenkbrauw te veranderen, dat heeft meteen zo veel invloed.”

Niet moeilijk doen

Naast de opdrachten uit het boekje van Caroline kun je, om het jezelf wat makkelijker te maken, ook een bestaand poppetje natekenen. Kijk eens op lillarogers.com, een Amerikaans agentschap voor illustratoren, waar zo veel verschillende, geweldige poppetjes op staan ter inspiratie. Of breng een middagje door in een kinderboekwinkel. Zelf tekende ik ooit, gewoon voor de lol, een poppetje na van Camilla Engman. Ik stond versteld hoe leuk dat was. En het grappige: na die ene keer natekenen, werd mijn tweede poppetje al heel anders. Na een tijdje had ik ‘mijn’ poppetje te pakken. Dacht ik vroeger dat zoiets niet mocht, omdat het toch een beetje na-apen is, nu weet ik dat dat onzin is. Je geeft na een paar keer toch je eigen swung aan zo’n poppetje. Ook heel goede illustratoren zoeken nog steeds plaatjes op van dingen die ze niet uit hun

hoofd weten. En maak het jezelf niet te moeilijk. Zo vind ik handjes tekenen nog steeds een ramp, dus heeft elke jurk een zakje, waar die handjes in verdwijnen. En als je tekening is mislukt, maar een deel van je poppetje is wel gelukt? Trek dat stukje dan gewoon over en ga van daaruit verder. Probleem opgelost. ●

VOUW & BEGIN: CURSUS-BOEKJE POPPETJES TEKENEN

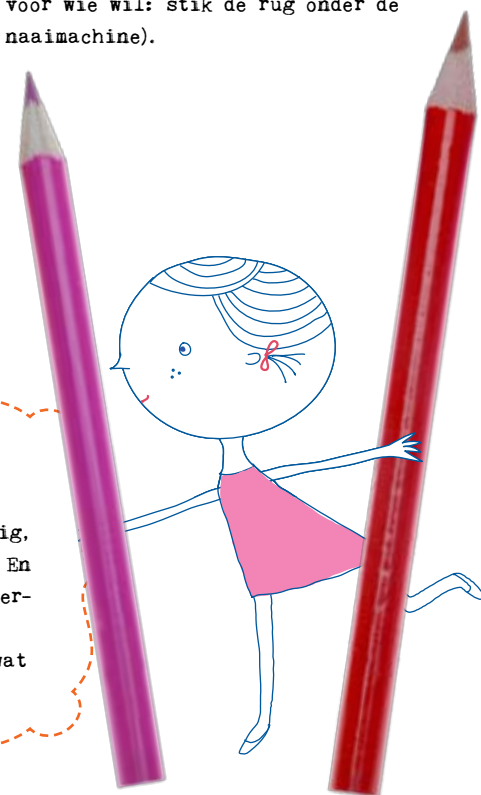
En dan nu: aan de slag. Met de mini-cursus ‘Zo teken je een poppetje’ van illustrator Caroline Ellerbeck.

ZO VOUW JE HET BOEKJE:

- > Scheur de volgende vier pagina's uit Flow, langs het perforatierandje.
- > Scheur elke pagina doormidden, langs de horizontale perforatierand.
- > Vouw elke pagina dubbel.
- > Voeg ze in elkaar.
- > Maak de pagina's aan elkaar vast met een lintje, elastiekje of nietje (of, voor wie wil: stik de rug onder de naaimachine).

WAAR TEKEN JE NOU LEKKER MEE?

Voor poppetjes zijn fineliners prettig, je hebt ze in verschillende diktes. En koop goed papier, in plaats van kopieerblaadjes. Ook fijn: kies papier dat niet zo wit is, maakt het net even wat minder eng om te beginnen.

TEKST CAROLINE BUIJS ILLUSTRATIES CAROLINE ELLERBECK

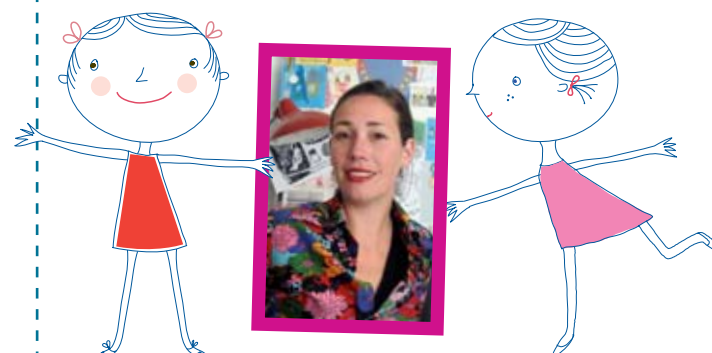

Dit boekje is van:

2

POPPETJES-KONINGIN

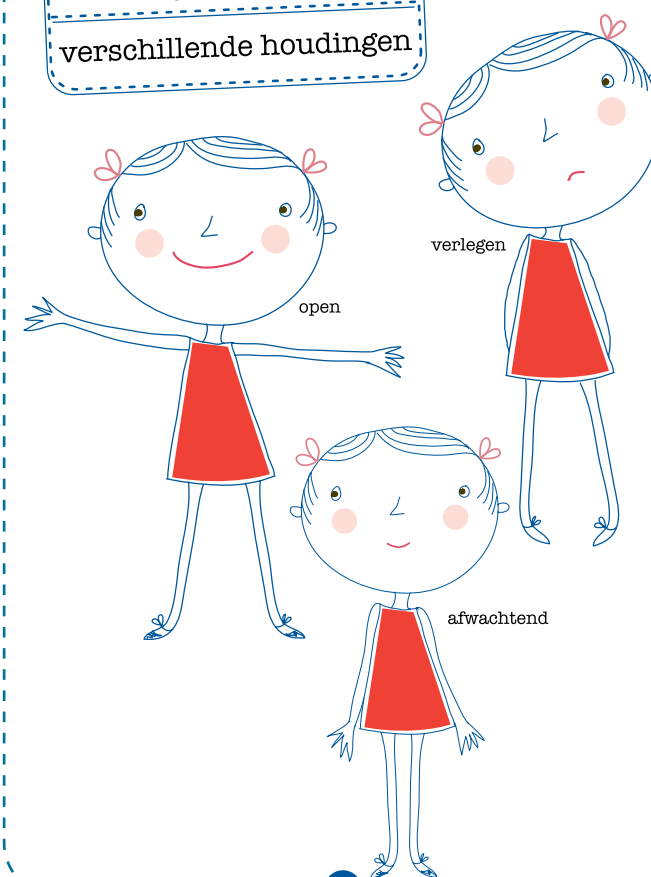
Dit boekje is gemaakt door illustrator Caroline Ellerbeck. Ze tekent voor tijdschriften en maakt kinderboekjes. Het superlieve *Yindee is jarig*, een Gouden Boekje, is bijvoorbeeld door haar geïllustreerd, en eind vorig jaar maakte ze het sinterklaasboekje *Hij komt*. Ze heeft ook een leuk blog: carolineellerbeck.wordpress.com.

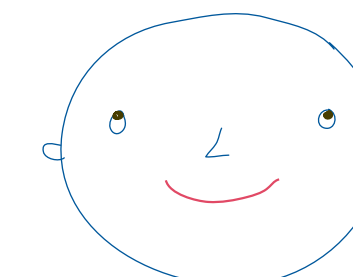
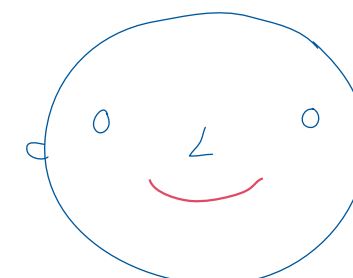
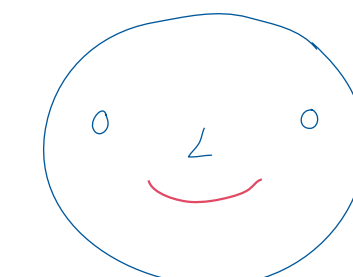
31

LES 6

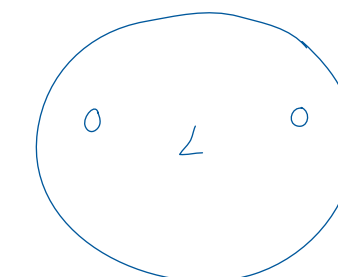
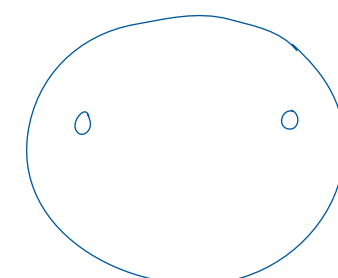
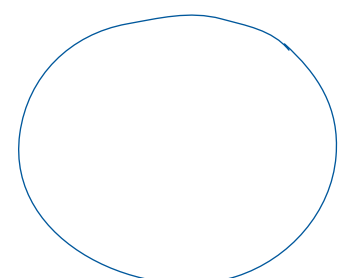
verschillende houdingen

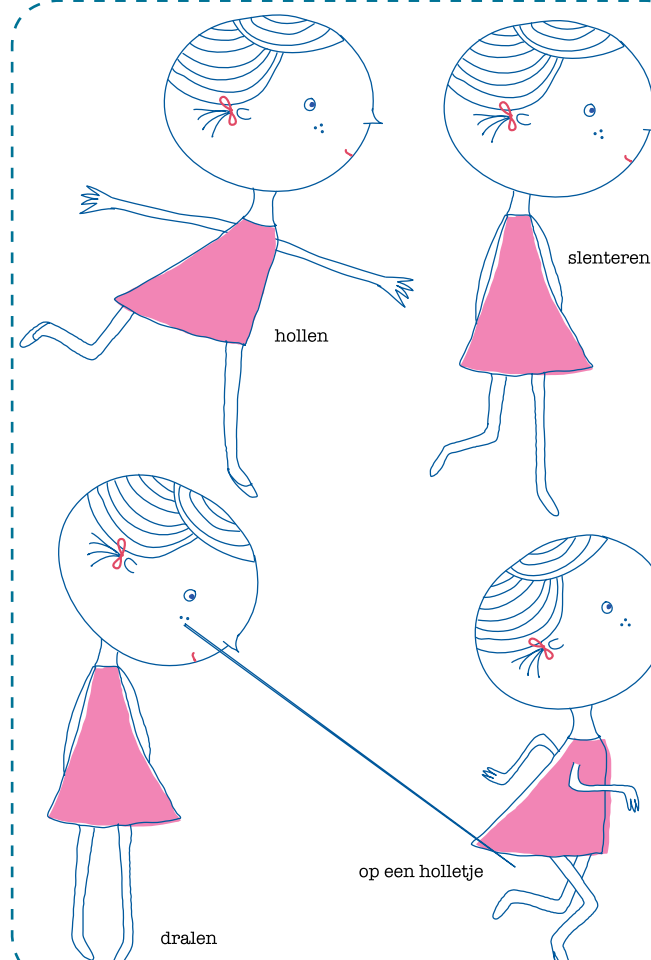
28

5

4

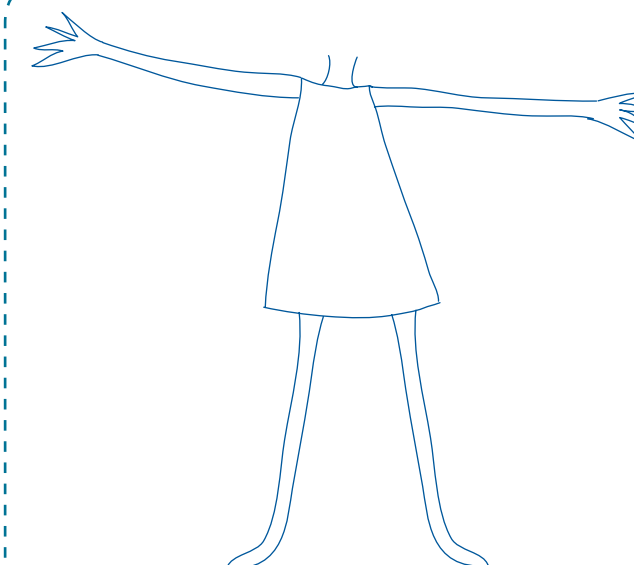

29

teken zelf een figuurtje
(dik, dun, klein, groot)

26

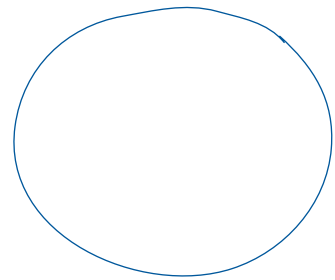

LES 2

hoe teken je een lijfje

7

teken een gezicht

6

27

eerst het lijfje

8

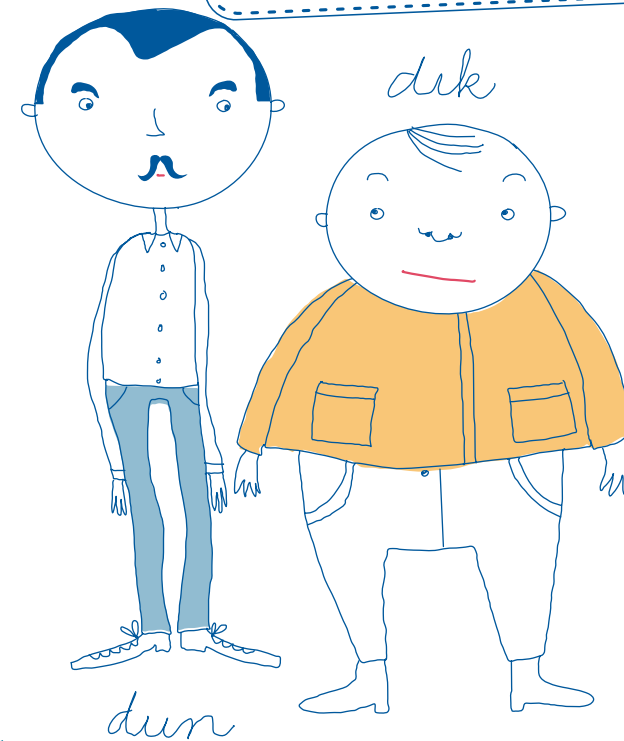

groot

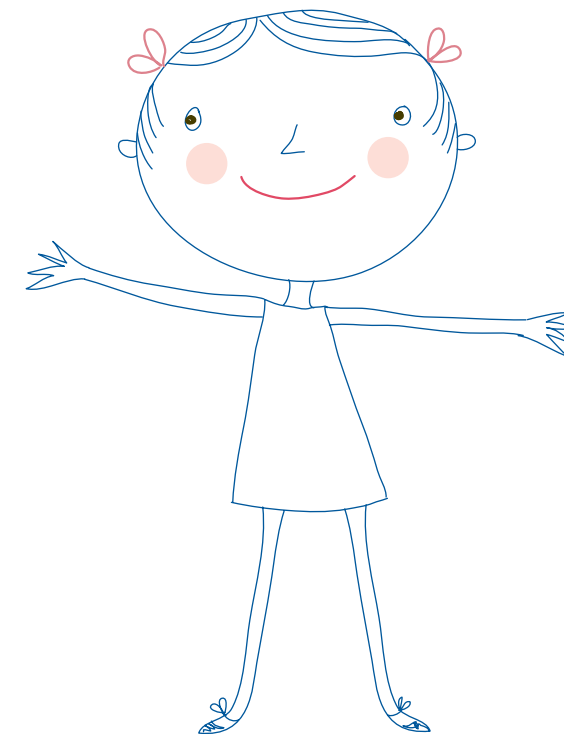
25

LES 5

hoe teken je een figuur

24

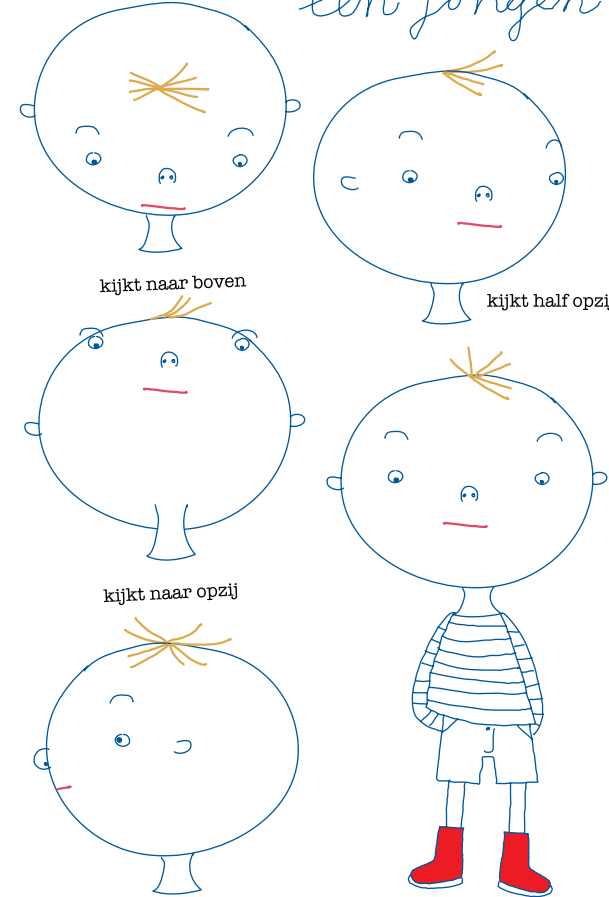

dan de ledematen

9

kijkt naar beneden

een jongen

kijkt naar boven

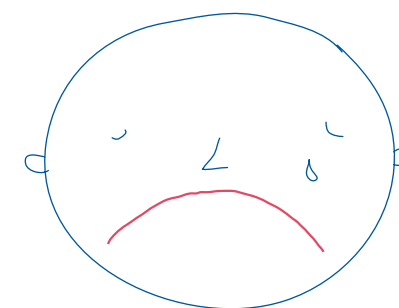
kijkt half opzij

kijkt naar opzij

22

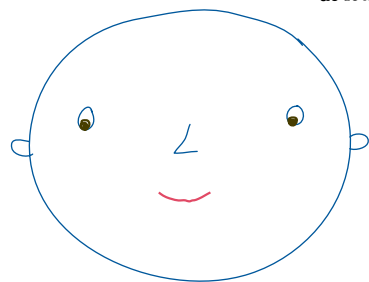
LES 3

hoe teken je emoties

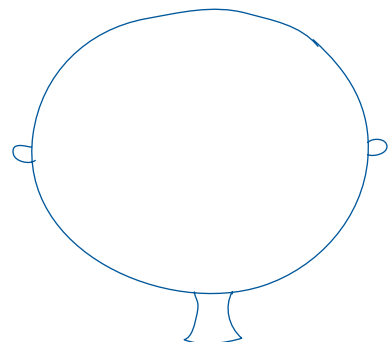
11

teken een lijfje:
eerst de nek, dan het lijfje en als laatste
de ledenmaten

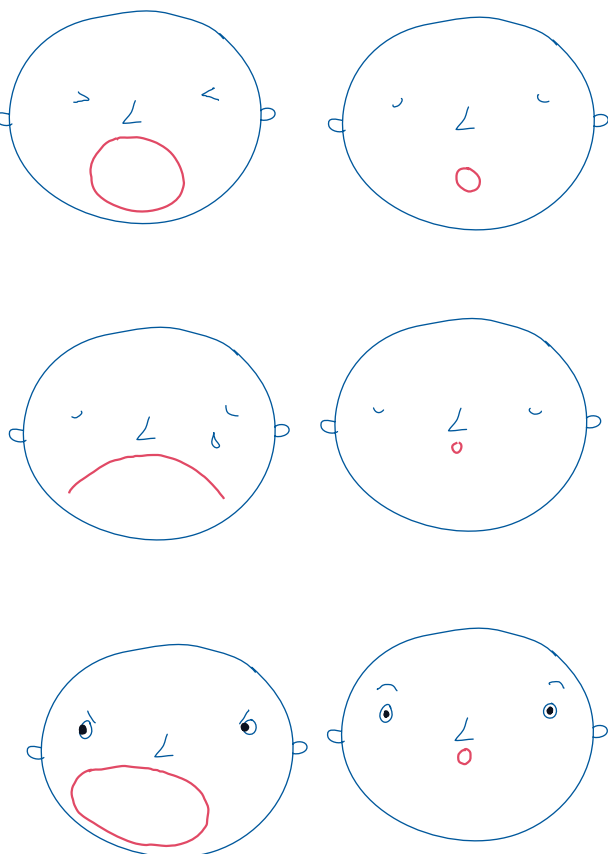

10

teken zelf een jongen

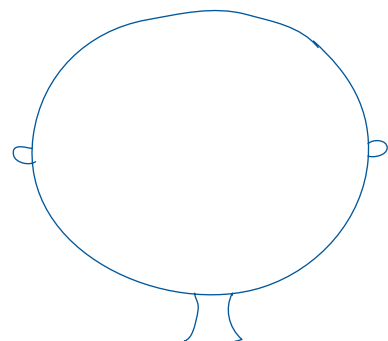

23

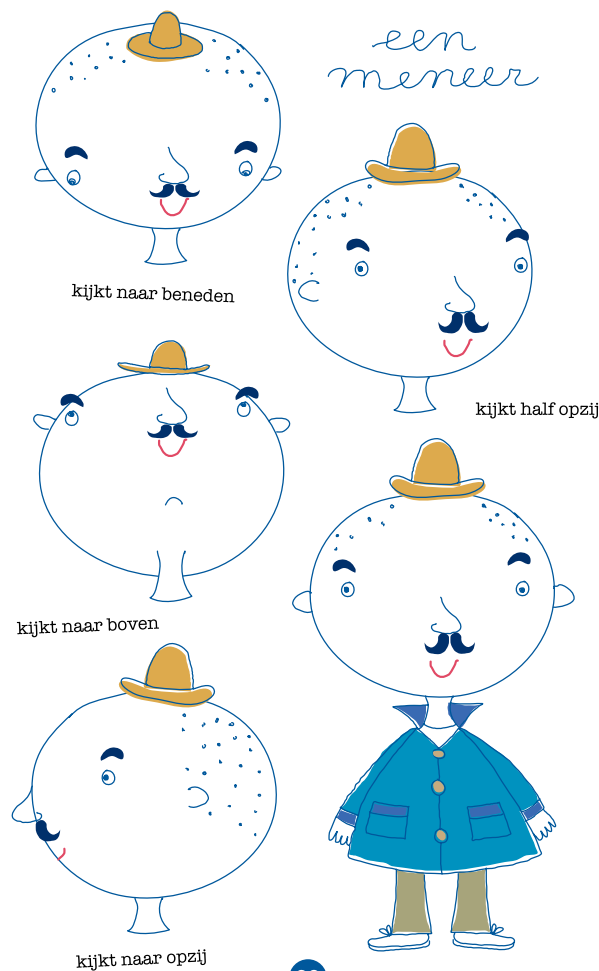

12

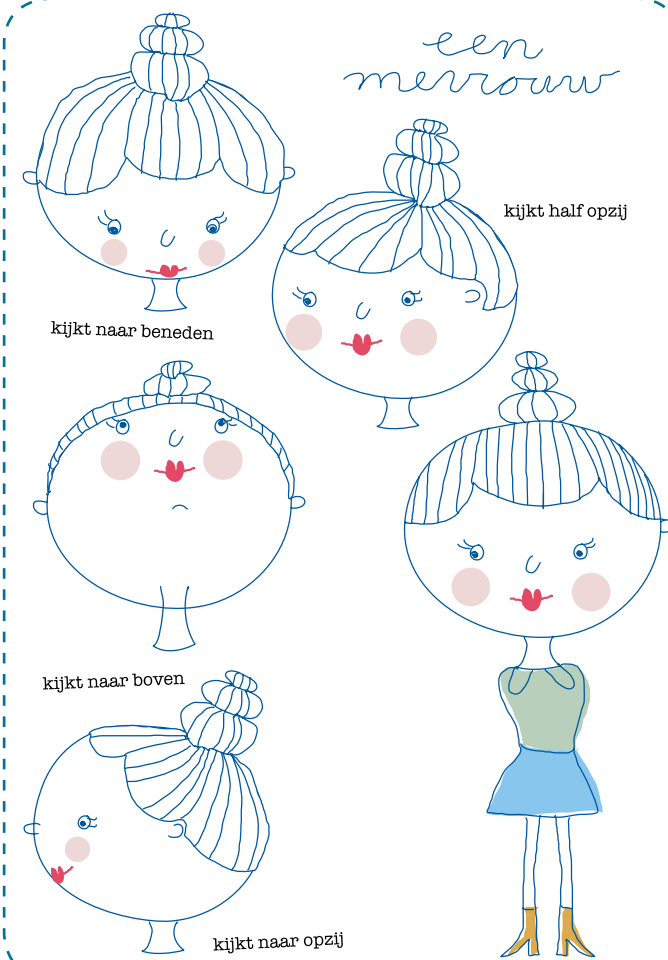
teken zelf een meneer

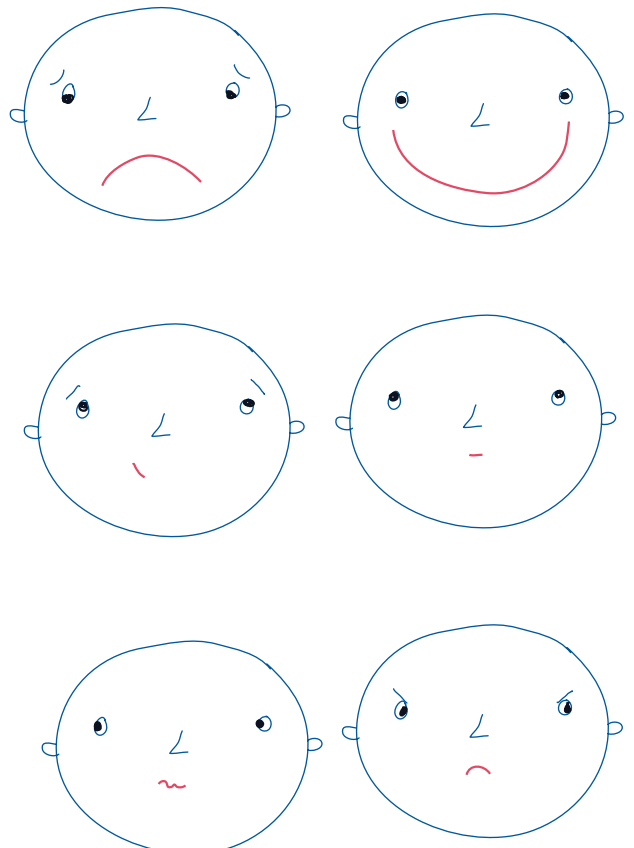
21

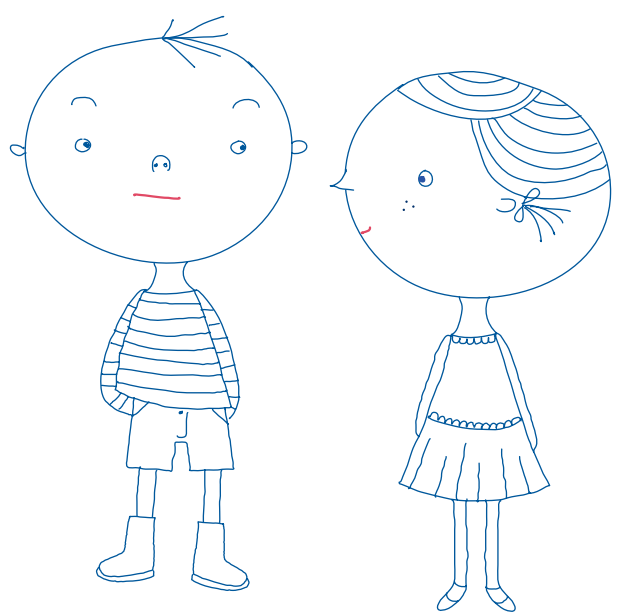
20

18

13

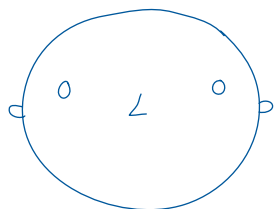

LES 4
hoe teken je een karakter

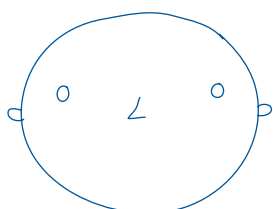
15

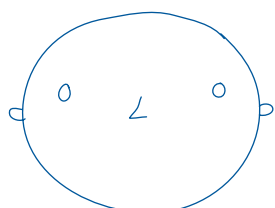
maak af :

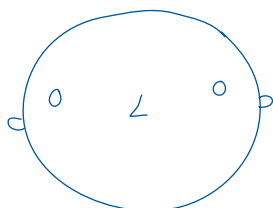
blij

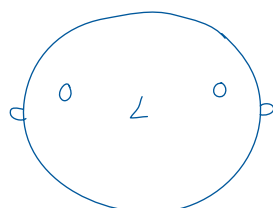
boos

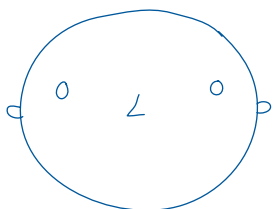
verbaasd

ernstig

bang

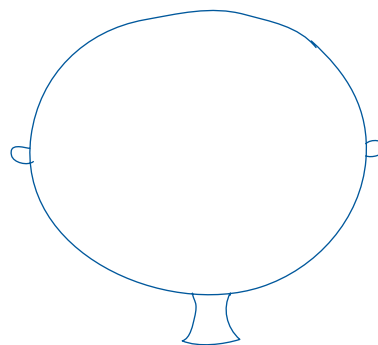

gelukkig

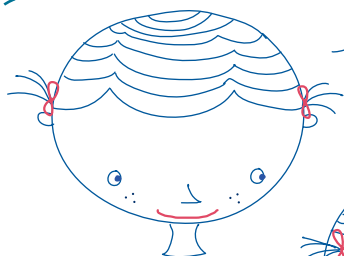
14

teken zelf een mevrouw

19

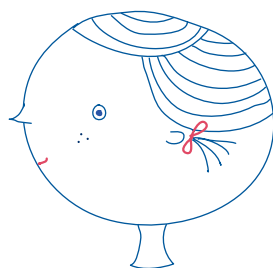
kijkt naar beneden

kijkt half opzij

kijkt naar boven

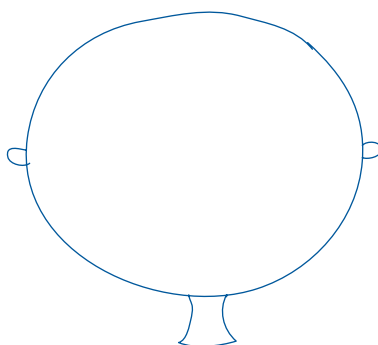

kijkt naar opzij

16

teken zelf een meisje

17